

Pro strach židovský

Jan Neruda

Kdo by neznal Nerudovy fejetony! Učili jsme se o nich ve škole. Nerudovi se to tehdy psalo. Doba byla mnohem svobodnější a nemusel si dávat tolik pozor na jazyk. Pojem antisemitismus ještě neexistoval, stejně jako neexistovali sionisté, a holocaust byl vzdálen nějakých 70 let. Pojďme se zamyslet nad tím, kolik tento starý text ztratil po 135 letech na aktuálnosti.

I.

Evropskou společností lidskou zašplouchla nyní nová vlna myšlenková, palčivě náruživá. Nesmíme ji nechat odšplounout kolem sebe, abychom nezkusili loď svou po ní pošinou dále, nás se ta otázka nová týká víc než jiných, odpovídají-li jiní k ní jen z hlediska společenského či uměleckého, my máme k ní také

odpověď politickou a národní. Míníme starou otázku židovskou, již nyní nově povznesl velký skladatel a ještě větší Němec a liberalista Richard Wagner.

Nejedná se o to, mají-li či nemají židé být emancipováni. Jsou již, a kde nejsou ještě zcela, budou co nejdříve, nikdo nezadrží proud osvěty lidské, k jasnosti se probírající – tím je otázka rozluštěna [1]. Nejedná se víc o emancipaci židů, nýbrž o emancipaci od židů, o to, abychom se vybavili z výstředností druhé a nestali se z tyranů [2] otroky. Z tohoto vybavování se nesmí nikdo vyčistit snad nenávisť k židům, jakož také ti, kdož historicky a psychologicky skomným okem pohlíží na posavadní snahu celého vzdělaného světa, přející emancipaci židů, netvrdí, že by přání to bylo vyrostlo právě z lásky k židům.

Wagnerův spis *Das Judentum in der Musik* mluví na jednom místě o „neuvědomělém pocitu, jakýž se v lidu jeví co nejvnitřnější nechuť k židovské bytnosti“, a na druhém místě praví: „Vyjimečné postavení židů volalo k spravedlnosti naší, jakmile v nás samých vzbudil se pud po vlastní společenské svobodě. Když jsme bojovali pro emancipaci židů, byli jsme vlastně spíš bojovníky pro princip, než pro daný případ?“ „Při všem mluvení a rozepisování se pro emancipaci židů cítili jsme přece vždy, jakmile jsme opravdu a činně se židy se setkali, jenom odpuzování“. Nechť je cokoliv pravdy ve výroku Wagnerově, co věc citu je to přec jen výrok osobní, každý nechť na sobě zpytuje, mnoho-li ve výroku tom je pro jeho osobu pravdy. Avšak spravedlivý, nalézáje třeba vrchovatou míru protivnosti a to odůvodněné, nesmí a nesmí zapomenout, že tak protivnými, jak jsou, učinilo je utrpení [3]. Co se mé osobnosti dotýče, k nenávisti k židům nemohu se právě tak přiznat, jako se musím přiznat k politickému i národnímu, ale mužnému nepřá-

telství k nim. „A puncto“ dovedu udát, kdy nepřátelství to počalo, bylo to, když jsem úplně poznal nesmiřitelně jizlivý, hluboký jich a činný antagonismus proti naší národnosti české a veškerým našim snahám národním a politickým. Jakmile jsem poznání toho došel, stal jsem se, přiznávám se, nesmírně chud ve vnitřku svém, byl jsem oloupen o celý svět ideálů [4]. Odkázav víru nejen v součinnost a vzájemnou lásku trpících, nýbrž i víru v nepodmíněnou všeobecnou humanitu a svobodomyšlnost v říši poezie, ucítil jsem ledový chlad nepřátelského rozpočtu.

Snad, ba nejspíš, odpoví mně některý žid úšklebkem svým pověstným; k vůli tomu, co ještě později říci chci, přec musím upřímně vyslovit své politování, že jsem ztratil ideálního toho svého názoru o židovstvu. Od dětinstva mělo židovstvo pro mne jen poezii. Pouliční žid, odpočívající s těžkým břemenem svým u nárožního kamene, byl mně malému chlapci předmětem živé soustrasti. Poctivý, krásný jistý čin, jehož jsem byl co dítě svědkem, nechal mne spatřovat v židovstvu ideál poctivosti všestranné. Na školách gymnasiálních čítal jsem židy k nejlepším svým přátelům, rval se za ně ve škole, studoval s nimi ve světničkách a po dumně šerých půdách pražského gheta, kde vše a vše se mně zdálo být poetické, a když jsem po prvé slyšel kolegu jednoho, který co „nationale“ své před celou školou místo obvyklého, stydlavého „israelita“ s unášející pýchou pronesl: „Ich bin ein Jude!“, přiznávám se, teprv jsem se naučil být rozhodně pyšný na národnost svou, tenkrát hlupcům jen k posměchu sloužící, a hlásit se k ní ostentativně pro život celý. Ostatně–kdož z nás mladíků ideálnějších nebyl by tenkrát smýšlel podobně, kdož by byl z nás nespáchal „ebrejských elegii“, jimiž vanuly vzdechy babelských vrb či vzdechy lidu posud hněteného, či ne-

Obsah

1009 - 1015

PRO STRACH ŽIDOVSKÝ

1016 - 1022

PENÍZE A BANKY

1023 - 1024

**PODIVNÉ RÝHY NA
OSTROVĚ GOTLAND**

1025 - 1029

**ARCHEOLOGICKÉ
KURIOZITY**

1033 - 1035

**OŠM TISÍC LET STARÉ
MĚSTO LIDOJEDŮ**

1036 - 1037

**STUPNOVITÁ PYRAMIDA
V ČECHÁCH?**

1039 - 1043

**PROJEKTOR PAPRSKŮ
IONTOVÉHO ZDROJE**

1044 - 1046

TRANSMUTACE

1047 - 1050

AUTO NA VODU

1050 - 1053

**UTAJOVANÁ SÍLA
MAGNETIC. MONOPOLŮ**

1054

NEHODY KUTILŮ

1055 - 1072

TEORIE CHIRALITY - 6. část